

Nr 30

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2 och 3 §§ lagen den 16 maj 1957 (nr 202) med särskilda bestämmelser om kommuns, landstingskommuns och annan samfällighets utdebitering av skatt för åren 1958—1965, m. m., såvitt propositionen hänvisats till bevillningsutskottet, jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 16 februari 1962 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 69, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

A) antaga inom finansdepartementet upprättade förslag till

1) lag angående ändrad lydelse av 2 och 3 §§ lagen den 16 maj 1957 (nr 202) med särskilda bestämmelser om kommuns, landstingskommuns och annan samfällighets utdebitering av skatt för åren 1958—1965, samt

2) förordning angående ändrad lydelse av 4 § 2 mom. och anvisningarna till 12 § förordningen den 16 maj 1958 (nr 295) om sjömansskatt;

B) *dels*, med godkännande av i propositionen angivna allmänna grunder för statsbidrag till kommunerna i anledning av 1961 års ortsavdragsreform beträffande vissa skatteunderlagsgraderade statsbidrag för speciella ändamål och vissa kommunala bidrag till statliga utgifter, bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda härför erforderliga föreskrifter;

dels ock till Skatteersättning till kommunerna i anledning av 1961 års ortsavdragsreform för budgetåret 1962/63 under sjunde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 420 miljoner kronor.

Propositionen har hänvisats till bevillningsutskottet såvitt avser de under A) upptagna författningsförslagen och i övrigt till statsutskottet.

Beträffande propositionens huvudsakliga innehåll må här anföras följande.

I propositionen föreslås full kompensation åt kommunerna för det bortfall av skatteunderlag som den vid höstriksdagen 1961 genomförda ortsavdragsreformen medför. Full kompensation ges även för det skattebortfall som föranleds av det tidigare beslutade slopandet av ortsgrupp II. Efter mönster av skatteersättningen i anledning av 1957 års ortsavdragsreform föreslås kompensationen utformad som ett statsbidrag med tillskjutet skatteunderlag.

Det föreslagna bidragssystemet, som avses skola tillämpas för åren 1962—1965, beräknas medföra en årlig utgift för staten av för närvarande 280 milj. kr. På budgetåret 1962/63 beräknas dock falla ca 420 milj. kr.

De ovan under A) upptagna författningsförslagen är av följande lydelse.

Förslag

till

lag angående ändrad lydelse av 2 och 3 §§ lagen den 16 maj 1957 (nr 202) med särskilda bestämmelser om kommuns, landstingskommuns och annan samfällighets utdebitering av skatt för åren 1958—1965

Härigenom förordnas, att 2 och 3 §§ lagen den 16 maj 1957 med särskilda bestämmelser om kommuns, landstingskommuns och annan samfällighets utdebitering av skatt för åren 1958—1965 skola erhålla följande ändrade lydelse.

(Nuvarande lydelse)

2 §.

Den utdebitering, — — — års ortsavdragsreform.

3 §.

Den utdebitering, som skall verkställas för ett vart av åren 1960—1965, skall beräknas i förhållande till det antal skatte kronor och skatteören, som vid närmast föregående års taxering påförts de skattskyldiga, med tillägg — utom i fråga om tingslag — av det antal skatte kronor, som staten skall tillskjuta i anledning av *ortsavdragsreformen*.

(Föreslagen lydelse)

2 §.

Den utdebitering, — — — års ortsavdragsreform.

Den utdebitering, som skall verkställas för år 1963, skall bestämmas i förhållande till det antal skatte kronor och skatteören, som beräknas skola hava påförts de skattskyldiga vid 1962 års taxering, om därvid tillämpats de kommunala ortsavdrag, vilka genom lagen den 15 december 1961, nr 622, fastställts att gälla från och med 1963 års taxering, med tillägg — utom i fråga om tingslag — av det antal skatte kronor, som staten skall tillskjuta i anledning av 1957 och 1961 års ortsavdragsreformer.

3 §.

Den utdebitering, som skall verkställas för ett vart av åren 1960—1962 samt 1964 och 1965, skall beräknas i förhållande till det antal skatte kronor och skatteören, som vid närmast föregående års taxering påförts de skattskyldiga, med tillägg — utom i fråga om tingslag — av det antal skatte kronor, som staten skall tillskjuta i anledning av 1957 och 1961 års ortsavdragsreformer.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling. I samband med ikraftträdandet skall iakttagas, att kommunen enligt 72 § kommunal-lagen tillkommande förskott för år 1962 å allmän kommunalskatt skall vid den utanordning som verkställes i november månad sagda år minskas med ett belopp motsvarande den skatteersättning i anledning av 1961 års orts-avdragsreform, som för år 1962 fastställts för kommunen.

Kungl. Maj:ts förordning

angående ändrad lydelse av 4 § 2 mom. och anvisningarna till 12 § förordningen den 16 maj 1958 (nr 295) om sjömansskatt

Härigenom förordnas, att 4 § 2 mom. och anvisningarna till 12 § förordningen den 16 maj 1958 om sjömansskatt¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

4 §.

2 m o m. Ersättning utgår årligen till stad som icke tillhör landstingskommun med *femtio* procent, till annan kommun med *trettiosju och en halv* procent, till landstingskommun med *tolv och en halv* procent, till municipalsamhälle, varom här är fråga, med två procent och till allmän sjuk-kassa med sex procent av den sjömansskatt, som under beskattnings-året erlagts av sjömän bosatta inom kommunen, landstingskommunen eller municipalsamhället eller inom sjuk-kassans verksamhetsområde.

Ersättning, som — — — 500 kro-nor.

Anvisningar

till 12 §.

Jämkning i fall som avses i 12 § 1 mom. vid e) må för år räknat med-givas med högst ett belopp, som mot-svarar summan av vederbörligt, vid erläggande av sjömansskatt icke ut-nyttjat ortsavdrag enligt *ortsgrupp III* och 3 000 kronor.

(Föreslagen lydelse)

4 §.

2 m o m. Ersättning utgår årligen till stad som icke tillhör landstingskommun med *femtiofem* procent, till annan kommun med *fyr-tio* procent, till landstingskommun med *femton* procent, till municipalsamhälle, varom här är fråga, med två procent och till allmän sjuk-kassa med sex procent av den sjömansskatt, som under beskattnings-året erlagts av sjö-män bosatta inom kommunen, lands-tingskommunen eller municipalsam-hället eller inom sjuk-kassans verk-samhetsområde.

Ersättning, som — — — 500 kro-nor.

Anvisningar

till 12 §.

Jämkning i fall som avses i 12 § 1 mom. vid e) må för år räknat med-givas med högst ett belopp, som mot-svarar summan av vederbörligt, vid erläggande av sjömansskatt icke ut-nyttjat ortsavdrag och 3 000 kronor.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling; dock att 4 § 2 mom. i dess före den 1 januari 1962 gällande lydelse skall tillämpas vid beräkning av ersättning enligt 4 § för beskattningsåret 1961.

¹ Senaste lydelse av 4 § 2 mom. se 1961: 36 och av anvisningarna till 12 § se 1960: 176.

Till utskottet har hänvisats de i anledning av propositionen väckta lika lydande motionerna I: 564 av herr *Hagberg m. fl.* och II: 690 av herr *Heckscher m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte

dels i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte, med beaktande av de i motionen anförda synpunkterna, efter företagen utredning för 1963 års riksdag framlägga förslag om en överflyttning fr. o. m. ingången av 1964 av kostnader för landstingens respektive icke-landstingsstädernas uppgifter motsvarande minst de belopp som enligt proposition nr 69 skulle tillfalla dessa kommuner;

dels avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 69.

Hänvisningen till utskottet avser yrkandet om avslag å de i propositionen framlagda författningsförslagen; i övrigt har motionerna hänvisats till statsutskottet.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framställda yrkandena, såvitt desamma upptas till behandling i förevarande betänkande, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen II: 690.

Rörande motiveringen för de i propositionen framlagda förslagen hänvisar utskottet till ovannämnda statsrådsprotokoll.

Av innehållet i de föreliggande motionerna må här återges följande.

Ortsavdragsreformen har vid oförändrad utdebitering beräknats medföra ett skattebortfall för kommunerna av 280 milj. kronor per år. Om inte särskilda åtgärder vidtas, skulle erfordras utdebiteringshöjningar med i medeltal 70 öre per skattekrona.

För att förebygga en sådan verkan föreslås i propositionen att staten åtar sig att svara för skatten å ett tillskjutet skatteunderlag motsvarande vad kommunerna förlorar genom ortsavdragsreformen. Systemet är visserligen enkelt men inte ägnat att stimulera sparsamhetsintresset hos de kommunalt beslutande, eftersom kompensationen grundas på de aktuella utdebiteringssatserna. Därför borde undersökas möjligheterna att i stället befria kommunerna från utgifter motsvarande minst förenämnda skattebortfall genom en omprövning av kostnadsfördelningen mellan stat och kommun. Otvivelaktigt finns områden där kommunerna tidigare haft viss bestämmanderätt men där denna efter hand beskurits i sådan utsträckning att utgiftens storlek helt beror på beslut inom riksdagen utan att konsekvenserna härav tagits i form av avlastning av kommunernas kostnader. I enlighet härmed bör kommunerna befrias från skyldigheten att delta i kostnaderna för lärarlönerna inom den obligatoriska skolan. Det har också yrkats i motionen II:402 till innevarande års riksdag. Härigenom skulle kommunerna avlastas kostnader å för närvarande 50—60 milj. kronor. Efter hand som grundskolan utbyggs blir givetvis lättningen större.

Motionärerna erinrar också om att riksdagen inom kort har att vänta en proposition med förslag till ändring av villkoren för invalidpensioneringen. Därvid skulle sådana pensioner till sin storlek bli beroende av vissa objektiva förhållanden. Trots detta skulle kommunerna alltjämt i viss mån delta i kostnaderna för denna pensionering. Motionärerna har för avsikt att, då nämnda proposition förelägges riksdagen, yrka att även dessa kostnader, som av vederbörande utredning beräknats till 164 milj. kronor per år, överföres på staten.

Vad angår landstingsuppgifter, för vilka staten kan överta ytterligare kostnader, framlägges inga konkreta förslag. Det erinras emellertid om den obligatoriska barnhemsverksamheten, arbetsvården för partiellt arbetsföra, yrkesundervisningen o. s. v., vilka verksamhetsgrenar närmast kan karakteriseras som statliga uppgifter.

Motionärerna förordar sålunda att kostnaderna för lärarlönerna inom den obligatoriska skolan helt överföres å staten samt att kommunerna helt befrias från skyldigheten att delta i kostnaderna för förtidspensioneringen. Vidare förordas en skyndsam utredning i syfte att utröna, i vad mån kostnader för landstingens uppgifter och motsvarande uppgifter för icke-landstingstäder bör överföras å staten. Från dessa utgångspunkter yrkas avslag å förevarande proposition.

Något behov att i år ta slutlig ställning i denna fråga föreligger inte enligt motionärernas uppfattning. Det är tillräckligt att riksdagen fattar sitt slutliga beslut vid vårsessionen 1963 med verkan från och med utgiftsåret 1964.

Motionärerna framhåller, att förslaget enligt propositionen inte innebär någon reell ändring vare sig för år 1962 eller år 1963 utan blott en formell ändring. Kompensationen enligt propositionen skulle reellt börja verka först med ingången av år 1964.

Utskottet

1957 års ortsavdragsreform innebar, att de kommunala ortsavdragen fr. o. m. inkomståret 1958 höjdes till samma belopp som de statliga ortsavdragen. Därvid tillerkändes kommunerna i princip full täckning för skattebortfallet under åren 1958—1960. Under den därpå följande femårsperioden 1961—1965 skulle bidragen reduceras i förhållande till kommunernas relativa skattekraft; för de minst bärkraftiga kommunerna ifrågasattes emellertid inte någon reduktion.

Den föreliggande propositionen innebär i princip full kompensation — med utgångspunkt från ett beräknat skatteunderlagsbortfall vid 1962 års taxering — till alla slags kommunala enheter med fullständig beskattningsrätt (dock med undantag av tingslagen). Staten skulle även ta på sig hela kostnaden för den partiella avveckling av skattegrupperingen, som ägde rum genom 1961 års vårriksdags beslut om slopande av ortsgrupp II.

Förslaget är utformat efter förebild av 1957 års förenämnda bestämmelser om skatteersättning. Med hänsyn till att frågan om den framtida utformningen av den statliga bidragsgivningen till kommunerna är föremål för utredning av 1958 års skatteutjämningskommitté, begränsas den aktuella ersättningsfrågan till en provisorisk reglering för fyraårsperioden 1962—1965.

Skatteregleringsförslaget har även föranlett förslag om ändring av bestämmelserna i 4 § sjömansskatteförordningen rörande fördelningen av sjömansskatten mellan stat och kommun. Samtidigt föreslås en formell ändring av anvisningarna till 12 § samma förordning, föranledd av skattegrupperingens slopande.

Propositionen har remitterats till bevillningsutskottet såvitt angår författningsförslagen men i övrigt till statsutskottet.

I motionerna I: 564 och II: 690 yrkas att propositionen avslås och att kommunerna i annan ordning kompenseras för skattebortfallet i anledning av ortsavdragsreformen. Dessa motioner har, vad angår yrkandet om avslag å författningsförslagen, hänvisats till bevillningsutskottet men i övrigt till statsutskottet.

Såsom tidigare framhållits får den föreliggande propositionen ses som en följd av den tidigare beslutade ortsavdragsreformen, vilken tillstyrktes av 1961 års bevillningsutskott under förutsättning att kommunerna skulle erhålla full kompensation för bortfallet av skatteunderlag. Med hänsyn härtill och då den nu företagna granskningen av här ifrågavarande författningsförslag inte givit anledning till någon erinran från utskottets sida, får utskottet tillstyrka bifall till de i propositionen framlagda författningsförslagen. Utskottet förutsätter härvid att riksdagen i princip godkänner de i propositionen angivna allmänna grunderna för statsbidrag till kommunerna i anledning av den nu aktuella ortsavdragsreformen. Med det anförda anser sig utskottet för sin del även ha besvarat de föreliggande motionerna.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition, nr 69, såvitt densamma hänvisats till bevillningsutskottet, antaga de vid propositionen fogade förslagen till

1) lag angående ändrad lydelse av 2 och 3 §§ lagen den 16 maj 1957 (nr 202) med särskilda bestämmelser om kommuns, landstingskommuns och annan samfällighets utdebitering av skatt för åren 1958—1965; samt

2) förordning angående ändrad lydelse av 4 § 2 mom. och anvisningarna till 12 § förordningen den 16 maj 1958 (nr 295) om sjömansskatt; ävensom

B) att de likalydande motionerna I: 564 av herr Hagberg

m. fl. och II: 690 av herr Heckscher m. fl., såvitt desamma hänvisats till bevillningsutskottet, måtte av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Stockholm den 3 april 1962

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Ericsson, Hagberg, Einar Eriksson, Erik Jansson, Gustaf Elofsson*, Yngve Nilsson, Wärnberg, Lundström, Paul Jansson* och Billman*; samt

från andra kammaren: herrar Engkvist, Christenson i Malmö, Magnusson i Borås*, Andersson i Essvik, Eriksson i Bäckmora, Kristenson i Göteborg, Nyström, fru Skantz, herrar Enskog och Björkman.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservation

av herrar *Hagberg, Yngve Nilsson, Magnusson* i Borås och *Björkman*, vilka — under åberopande av innehållet i motionerna I: 564 och II: 690 — ansett att utskottet bort hemställa,

att riksdagen måtte, i anledning av motionerna I: 564 och II: 690, avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 69, såvitt desamma hänvisats till bevillningsutskottet.